

nog beter in het geheugen lag; wijl immers, gelijk men aannam, de bekeering meestal viel tusschen het vijftiende en het twintigste levensjaar.

Dat dus de „moderne“ godsdienstpsychologie zich veelal bedient van termen aan de christelijke religie ontleend, dat zij veelal zich aansluit aan de christelijke ervaring, pleit niet voor haar beginsel. Het is bij haar niet een kwestie van principe geweest, dat zij zoo deed. Zij wil immers van een van te voren aanvaard objectief principe niet weten. Maar het was bij haar de gediensheid van de praktijk, die haar den dienst bewijst, dat zij, in schijn althans, veelszins dicht bij de christelijke religie staat.

Om het verwijt te ontgaan, dat we de moderne godsdienstpsychologie van meetafaan geen recht doen, herinneren we eraan, dat zij zelve wel den term „objectieve religie“ gebruikt. Zoo spreekt Dr R. Müller—Freienfels van „objektive“ Religion, — maar zooals hij zelf zegt, bedoelt hij daarmee dan datgene, wat niet allereerst in het subject van den enkeling beleefd wordt, maar dat andere, wat eerst tot stand komt, wanneer er een saamleving is. Zoo vallen b.v. mythen, sagen, allerlei vormen van godsvereering, (en in één adem daarmee genoemd, ook) dogmata en tradities onder deze z.g. objectieve religie. Niet omdat er een objectieve zekerheid zou zijn of een voorwerpelijke waarheid a priori zou worden verondersteld, maar wijl het hier gaat om dingen, die voor de voorstelling der menschen bestaan zonder een onmiddellijke ervaring.

Bovendien moeten we niet vergeten, dat ook dan alle deze vormen van objectieve religie nog gelijke waarde hebben. De mythen van de Javanen en de verhalen van de verschijningen Gods in het oude testament, de cultus van de Buddhisten en de eredienst der christenen, de mededeelingen van de Vedas en de dogmata van het christendom, de „stellingen“ van Christus en de beweringen van Mohammed — ze zijn alle van gelijke waarde. Tenminste zoolang men bezig is aan zijn onderzoek. Misschien, dat men straks vergelijkenderwijs een waarde-oordeel uitspreekt. Maar dat behoeft allermest gunstig te zijn voor het christendom. En het is dan ook meer dan eens voor het christendom verre van vleiel.

Het zal reeds duidelijk zijn, dat de moderne godsdienstpsychologie de neiging heeft, in de religie te zien een algemeen menschelek verschijnsel van psychischen aard; beleefd in ieder mensch; beleefd op onderscheiden wijze; met meer of minder wanbegrippen; maar dan toch beleefd en ervaren naar eigen karakter.

Onder de belevingen nu, die tengevolge van het aanwezig zijn van het religieus principe in den mensch naar voren komen, is ook de beleving van de „bekeering“. Bij elken godsdienst, bij elken vorm van religie, komt deze bekeering voor. En het is de psychologie van de bekeering er veelal om te doen, te weten te komen, welke nu de typische wetten zijn, waaraan het zieleleven beantwoordt of hoe de ziel reageert in zulk een periode van bekeering. Het werkzaam beginsel in de ziel is hier een soort religieus vermogen, een eigenaardige potentie van de ziel om naar „het religieus“ zich te keeren. Hoe werkt nu die eigendommelijke functie? Wat gebeurt er in de ziel bij zulk een ommekeer in het leven? Wat is tot dien ommekeer de aanleiding? Dat zijn de vragen, die de psychologie der bekeering heeft te beantwoorden.

Religie wordt dus zóó ten eenenmale los gemaakt van de openbaring Gods. Het werk des Geestes wordt uitgeschakeld. Bekeering is tenslotte niet anders dan het vinden van zichzelf, — het vinden van het rustpunt in het opgaan in de volkomen natuurlijke kwaliteiten van de eigen religieuze aanvoeling. Zooals de man met de kunstenaarsziel eerst rust vindt, wanneer hij kunst geniet of kunst geeft, zoo is de mensch het religieus wezen, dat religie heeft — en bij zijn bekeering alleen maar omgekeerd wordt om te vinden, wat hij heeft.

Hierin is een grijpen naar een juiste gedachte. Maar toch is er de mistkenning van de ware religie. En dus is er wezenlijk de leugen, hoe schoon sommiger uittalingen ook klinken.

J. W.

UIT DE SCHRIFT.

Een gedurig gebed.

Maar van de gemeente werd een gedurig gebed tot God voor hem gedaan.

Handelingen 12:5b.

De Heilige Geest, die op Pinksteren kwam woning maken in de gemeente des Heeren, is de Geest der genade en der gebeden.

Ja... de Geest der gebeden!

De krachtige gebedsdrang, welke het leven van de jonge kerk van Christus omhoog stuwde, was van bovenmenschelek oorsprong.

Hier was geen trage formuleering van vrome volzinnen, samengeregen tot menschelek gebedsnoer.

Hier was de drijfkracht van den Heiligen Geest. Er werd gebeden. Er moest gebeden worden. Er moest in volle spankracht gebeden worden. Er moest gedurig gebeden worden.

Eens — toen Petrus en Johannes, bedreigd door den Joodschen raad, tot de hunnen waren weer-gekeerd, lieven ze eendrachtelijk hunne stem op tot God. En zoo wonderlijk krachtig was toen dat gebed, dat de plaats, in welke ze vergaderd waren, bewogen werd.

En toen Petrus was gevangen gezet, nadat reeds Jacobus was ter dood gebracht, werd een gedurig gebed tot God voor hem gedaan.

Als Petrus straks, midden in den nacht, zich naar het huis van Maria begeeft, zijn daar velen bijeen, des nachts, en ze zijn biddende.

Op dat gedurig gebed doet onze God wonderen. Wat niemand vermoedde, geschiedt.

Een engel des Heeren leidt Petrus uit zijn cel. Ketenen vallen van zijn polsen. De ijzeren poort wordt hem vanzelf geopend.

Op het gedurig gebed der gemeente!

* * *

Wat zijn onze gebeden dan karig en slap!

Hoe zelden perst er in de volheid van den Heiligen Geest!

Ja, we hebben nog onze welgekozen bewoordingen. We weten misschien onze gebedsgedachten bij tijden gestyleerden vorm te geven. We blijven er geen oogenblik in steken. Het is alles afgerond en welgepolijst.

En wie met ons bidden, fluisteren soms, dat ons zoo rijke gebedsgaven zijn geschonken.

Ja wel... maar waar is de stuwkracht van den Heiligen Geest?

Werk Hij in onze gebeden?

Zet Hij ons aan het werk in ons gebed?

Dringt Hij ons, perst Hij ons om onzen levensnood den Heere bekend te maken?

Of blijft ons mooie, welgeformuleerde gebed toch innerlijk zoo hol? Komt het toch zoo traag en lui van onze lippen?

En kennen we wel het geheim van het gedurig gebed? Van dien wonderlijken zieleddrang om altijd weer en al krachtiger een zelfden levensnood naar Gods hart te brengen?

Een krachtig gebed des rechtvaardigen vermag veel.

Is ons gebed een krachtig gebed?

En is het een krachtig gebed van een rechtvaardige?

Roept het Gods ontfermingen wakker?

* * *

Daartoe moeten we in Gods kracht uit ons wegdoen, wat de doorwerking van den Heiligen Geest in onze harten belemmert.

We moeten met ons leven komen in het volle licht van Gods heiligheid en door den Heiligen Geest laten uitbranden wat ons gebedsleven verontreinigen kan.

Want, waar nijd en twistgierigheid is, aldaar is verwarring en alle booze handel.

We moeten ook den diepsten ondergrond van ons hart laten zuiveren door de ontdekkende kracht van den Geest. Laat u mijn tong en mond en 's harten diepste grond toch welbehaglijk wezen!

Dan zal die Geest der gebeden in ons het krachtige gebed wekken.

Hij zal ons in onze zwakheden te hulp komen. Wij zullen niet weten, wat wij bidden zullen, gelijk het behoort.

Maar dan zal de Geest zelf voor ons bidden met onuitspreklijke zuchtigen.

En die de harten doorzoekt, weet, welke de meening des Geestes is, dewijl Hij naar God voor de heiligen bidt.

Zoo wordt in ons geboren het gebed, dat niet uit ons is. In onze gebedszwakheid komt de gebedskracht van den Heiligen Geest ons sterken.

We moeten bidden. Het gedurig gebed gaat in ons leven op!

* * *

In den nood, waarin het den Heere heeft be- liefd Zijn kerken in ons vaderland te leiden, leve in ons allen dit gedurig gebed.

We hebben veel gesproken over de vraagstukken, welke ons kerkelijk leven benaauwen. Wellicht te veel!

Ook zal ons wel menigmaal ontbroken hebben de gezindheid der liefde, die den één den ander uitnemender doet achten dan zichzelf.

Er was in onze onderlinge beoordeeling niet zelden een geprikkeldheid, welke tot verbittering heeft kunnen leiden.

We hebben ons allen te schamen. En in den weg der verootmoediging tot onzen God en tot elkander weder te keeren.

Dan zullen we minder discussiëren.

We zullen méér bidden.

En in dat gebed zullen we onze gemeenschap met God weder vinden. En onze gemeenschap met elkander.

Toen het leven van Christus' kerk in nood verkeerde, al was die nood van zoo héél anderen aard dan nu, waren er velen in Maria's huis samen- vergaderd, biddende.

Zouden we niet elk voor zich en in onze ge-

meentelijke samenkomsten tezamen de gebeden vermenigvuldigen?

Niet als de Farizeën, wier woorden vele waren.

Maar als de discipelen, wier gebed krachtig was. Wie weet... als bij Petrus' bevrijding, zoo God ons willen geven de uitredding, haastig, verrassend, verbijsterend! Zóó, dat éér we 't denken kunnen, ons gebed tot dankzegging wordt.

G. R. K.

KERKELIJK LEVEN.

Synode-indrukken.

I.

Men zal het onderscheid tusschen deze rubriek en een andere in ons blad, waarin de persverslagen over de Synode worden opgenomen, wel in het oog willen houden.

Niet van al wat de Synode verricht, zal in deze kolommen melding worden gemaakt, maar alleen van dat, wat meer bijzondere opmerking verdient.

Natuurlijk zit in deze artikelen een zekere subjectieve inslag, want indrukken zijn ten slotte altijd subjectief.

Het spreekt echter van zelf, dat door controleering van eigen indrukken er naar gestreefd wordt een standpunt in te nemen, dat niet tot eenzijdigheid en partijdigheid in te wraken zin leidt.

En wat er ook op deze Synode gebeure, wij blijven onze gewoonte getrouw om de personen, die naar voren zullen treden, als personen in geen enkel opzicht te bekritisieren, al zullen wij misschien kritiek moeten oefenen op de meeningen, welke zij voorstaan.

Assen.

Ongetwijfeld is Assen een van onze mooiste provinciesteden.

Rijk begiftigd met een omgeving van natuur schoon is zij voor menig een, die in het Noorden des lands een arbeidzaam leven leidt, de plaats waar men zijn laatste levensjaren wil doorbrengen en van zijn pensioen genieten. Men kan het dan het stadje ook dadelijk aanzien. Rustige rentiershuizen telt het in verschillende soorten. Moderne bouwtrant heeft ook hier veroveringen gemaakt, zij het ook, dat hierin nog steeds schuchterheid leidsvrouw is. Of moet ik zeggen, dat het flegmatieke, wat men den Drent ten laste legt, ook in den bouwstijl uitkomt? Of moet de verklaring misschien meer in den psychologischen weg gezocht en is het gemis aan het extravagante, het bizarre, het schreeuwende, het stoute, het fantastische in de nieuw gebouwde villa's daaraan toe te schrijven, dat zij, die er zich komen vestigen vooral behoefte hebben aan rust en dit ook uitgedrukt willen zien in de structuur en het uiterlijk van hun woning? Wat hiervan zij, de plaats zelf reeds treedt de Synode tegemoet als een vriendelijke verschijning. Toch zien wij haar niet op haar best. De bijnaam van het „Drentsche Haagje“ zou iemand kunnen toeschijnen onverdiend te zijn. En wie hier dan ook zoekt een equivalent voor Plein 1812, Binnen- en Buitenhof, Voorhout en de drukke winkelstraten zal de vergelijking niet bijzonder trefvend vinden. Maar wie zich een seizoensoverandering levendig kan voorstellen en de plaats gevuld ziet met loge's en pensiongasten en vlak daarbij onwaarschijnlijk het Asscherbosch, dat met zijn breede lanen en kronkelende paden de menschen, die den zomer in het lijf en in het hart hebben, onder zijn lommet, in zijn speelsche hoekjes en zijn intieme plekje lokt, ja, die kan den bijnaam van Assen waarderen.

't Is echter niet de schuld van Assen, dat zij niet op haar voordeelst kan uitkomen. De kerk, die met de saamroeping eener Generale Synode belast was, had er, toen zij te Utrecht in 1923 werd aangewezen om dit jaar gastvrouw te zijn, niet op gerekend, dat we in een tijd zouden komen, waarin zij haar lieflijke „legering“ niet op haar voordeelst kon doen uitkomen. Wij hebben haar overvallen en mogen haar dan ook wel onze verontschuldigen aanbieden. Toch mag dadelijk er aan toegevoegd, dat zij het aan niets liet merken, dat zij er niet op voorbereid was. Natuurlijk kon zij het frissche groen niet aan de boomblazen. Maar met zomersche warmte heeft zij haar gasten ontvangen. Zij had alles tot in de puntjes geregeld. Verreweg het meerendeel der Synodeleden en praeadviseurs vonden onderdak bij de leden van Assen's kerk. Als wij ons niet verteld hebben, hebben er 54 een plaats bij den een of anderen huiselijken haard gevonden. Of zij er het vuur veel zullen zien branden? Synodeleden zijn geen gezellige elementen voor een gastheer en gastvrouw, die gaarne hun deugden van herbergzaamheid toonen. Vooral als de Synode goed op gang is, worden zij nog al eens „nachtbrakers“ en zit er soms niets anders op, willen zij het heele huis niet op stelten zetten, dat zij in het bezit van een huis sleutel worden gesteld en beloven 's avonds zonder geroisch te zullen binnenkomen. Heeft men behalve voor de Synode nog ander werk te verrichten, gelijk schrijver dezes, dan beklagt men reeds bij voorbaat de familie, die hem tot last krijgt en yoedt maar steeds de heimelijke hoop, dat hij in een goed hotel zal worden uitbesteed. Of de kerk van Assen aan een soort kerkelijke telepathie

heeft gedaan, kunnen ons den diepgang van het net inge-eogenblikken we even nauw-stroom van de natuur in mijn new-niet leer, so-het weinige,

Voor vele ongelegen en geringe op-offeringe niet om ons te laden ons geldt. Men aan te bieden om in de U-gevalde ont-Wij konden maken.

Wat wij ook slechts. Wie wij er stemmig van delicate taak zoo men in liever niet zouden kunnen bij naar de g-welke hem diend. Het deze omstar-niemand erg onbeslist was bovenal de zal men moe-ganger in de vrouwen, erkend zal vitatis. Natu-bij alle geleg-partij kiezen bij meermal-geval als di-wil leven, on-nen meebidd-te boven de Gode dankba-van de wa-gadering. Inaanwezigen de werking gebeds gebr-

Toen wij den Zuiders-zittingen zo-ingang van den geposte-tooverkunst-zaak, dat de gesteld ware-deden dan o-Zoo vernam-toen de len-hoofddeksel-nateurs hem-moeten blijke-van één der-ern geslaag-der praead-ander voorw-het filmappa-het zal her-was, nog v-had gemaak-m gezet en-m den nek-gebracht he-lendbladen.

Hoog neme-jammer, dat waarover de-maniër in d-Dat is ons e-zulke liefhe-later, toen-met het ver-zijner onbesc-tje voor hem-af en werde-

P. S. Dan de Moor, die commissiever-ernstig onge-matie in te-affreken.